

С Т А Н О В И Щ Е

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД НА ТЕМА:

**„Динамика в изнасянето на дейности в подизпълнение и
извън граница от позицията на доставчици“**

за получаване на ОНС „Доктор“ по ПН 3.7 „Администрация и
управление”, научна специалност „Социално управление“

АВТОР НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД:

ХРИСТИНА ИВАНОВА СТОЯНОВА

АВТОР НА СТАНОВИЩЕТО:

ПРОФ. Д-Р МАТИЛДА ИВАНОВА АЛЕКСАНДРОВА

КАТЕДРА „УПРАВЛЕНИЕ“, УНСС-СОФИЯ

Настоящото становище е изготвено на основание на Заповед № РД38-483 / 18.07.2017 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Кл. Охридски” съгласно чл.4 на Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл.71 ал.1 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е в общ обем от 233 стр., от които 211 стр. основен текст и 22 стр. библиография. В дисертационния труд е възприета структура, включваща увод, две глави (теоретична и методологично-апробационна) и заключение, заедно със списък на използвани 277 литературни източници (от които 11 на кирилица и 266 на латиница) и 11 приложения. Трудът съдържа 25 фигури и 21 таблици, като е включена и декларация за оригиналност и достоверност на съдържанието на дисертационния труд.

II. Актуалност и обща оценка на съдържанието на дисертационния труд

Основната цел на разработката е да бъдат описани процесите и разкрити факторите, *„които съдействат или пречат на доставчиците за изграждане на дългосрочно стратегическо сътрудничество с компанията-клиент“*. Тази цел е декомпозирана в шест изследователски задачи, решавани в изложението. Като обект на дисертационния труд са посочени *„фирми, които осъществяват изнесени дейности от чужди и местни компании“*, като фирмите-изпълнителки са определени като *„доставчици“*, а *„клиенти“* са тези, за които се осъществяват изнесените дейности. В дисертационния труд е възприет подхода като обект да се идентифицира статистическата съвкупност, която подлежи на изследване. Единиците на наблюдение включват компании както с вътрешен, така и с външен модел на управление на изнесените дейности.

Като предмет на изследване е изведен *„процесът на изнасяне на дейности и промените, които настъпват в доставчиците и техните партньорства с компанията-клиент от основаването им до 2015-2016 г.“*. Развитието на дъщерна фирма на компания-клиент или неин външен доставчик, базирани в развиваща се държава, се разглежда през призмата на стратегическото управление. Формулирани са редица релевантни изследователски въпроси, но не е изведен един от важните елементи на един дисертационен труд, а именно изследователска теза.

Дисертационният труд разглежда въпроси, свързани с безспорно актуална научно-приложна проблематика, а именно изнасянето на дейности към доставчици в други страни. Авторката определя това като *„... революционно явление за много държави от Централна и Източна Европа, което им предоставя трамплин за активно участие в глобалната икономика“*. Приведени са аргументи в подкрепа на широко споделяното становище, че България е

привлекателна дестинация за аутсорсинг. Правилно се акцентира върху решаващата роля на „... създаването на благоприятни външни условия за преминаване на местните доставчици от конвенционално към стратегическо офшорно партньорство“. От друга страна, не без значение е ролята на вътрешната организационна среда и нивото на конкурентоспособност на местните доставчици, за да се утвърдят като надеждни контрагенти, въз основа на което да се осъществи прехода от тактическо към стратегическо партньорство.

В разработката е избран изследователски метод, определен като „процесно-базирано проучване на казуси“, чрез които да се разгледат дейностите на организации-доставчици от основаването им до момента на провеждане на изследването (2015-2016 г.). Емпиричните данни са осигурени чрез метода на дълбочинното интервю, проведено с представители на фирми-доставчици, метод на включеното наблюдение (в две от фирмите), както и деск-анализ. Анализът на данните е осъществен, като „... са комбинирани няколко метода за качествен анализ на данните... дескриптивен и интерпретативен“. Чрез посочените методи са изследвани промените, които настъпват във фирмите-доставчиците, вкл. „... етапите, през които преминава партньорството, неговите основни характеристики, както и основните черти на конвенционалното (нестратегическо) и стратегическо изнасяне на дейности“.

Изложението показва, че докторантката е проучила задълбочено теоретичните и методологически основи на офшоринга, като изключва от обхвата производствената сфера. Авторката систематизира различни теоретични възгледи относно изнасянето на дейности, като извежда основните промени в доставчика и неговото партньорство с организацията-клиент. Разработва се модел за конвенционален и стратегически офшоринг, включващ четири измерения: приобщаване, специализация, автономност и старшинство.

В разработката е използван научен стил на изложение и коректна терминология. Литературните и други източници са цитирани коректно съобразно възприетите в научната общност форми на реферирание. Дисертантката основава своите аргументи и изводи на критичен анализ на широк диапазон от специализирани източници. Апробационното изследване на дисертационния труд свидетелства за придобитите знания и умения на дисертантката да провежда самостоятелно научно-приложно изследване, като използва нетрадиционни (и отчасти дискуссионни) методи за емпиричен анализ и представяне на получените резултати.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

В дисертационния труд се съдържат научни и научно-приложни приноси, най-важните от които могат да се обобщят в следните направления.

1) Обогаляване на съществуващите знания относно преместването на изпълнение на бизнес дейности извън граница, и по-конкретно към български организации-доставчици. Идентифицирани са: фазите на изнасяне на дейности от позицията на доставчиците; рисковете, пред които доставчиците могат да се изправят във всяка една от тях; четири основни характеристики на офшорните партньорства от позицията на доставчиците (приобщаване, специализация, автономност и старшинство).

2) Разработен е и приложен авторски инструментариум за изследване на моделите и идентифициране на факторите, влияещи върху прехода от конвенционално към стратегическо изнасяне на дейности от позицията на доставчиците.

3) Въз основа на проведено емпирично изследване на доставчици с вътрешен (директно-контролиран) и външен (изнесен) модел на

управление е осъществен сравнителен анализ на двата модела, като са изведени фактори и тенденции за развитието за всеки един от тях.

Считам, че горепосочените приноси са лично дело на авторката и отговарят на изискванията към съвременната научно-изследователска работа, както и на нормативната уредба за получаването на образователната и научна степен “доктор” (чл. 6 ал.3 от ЗРАСРБ и чл. 27 от Правилника за приложение на ЗРАСРБ).

IV. Автореферат и публикации

Представеният автореферат е с оптимална структура, като отразява основните елементи на разработката, както и получените в нея резултати. Те са популяризирани в научната литература чрез пет публикации, три от които на английски език (всички самостоятелни). Публикувани са в реномирани издания, като една е представена на международна научна конференция, а друга е публикувана в Годишника на Стопанския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. По мнение на автора на становището, те отразяват основните постижения и приноси на дисертационния труд.

V. Критични бележки, въпроси и препоръки

В дисертационния труд са използвани ясен стил на изложение и коректна терминология. Приложенията осигуряват систематизация и удобство при запознаването с разработката, особено по отношение на първичните данни от емпиричното изследване.

Бих поставила следните въпроси за доуточняване на позициите на дисертантката:

1) Разработката би спечелила, ако бяха изведени по-категорично отговорите на въпросите дали изнасянето на дейности към България има краткосрочен или дългосрочен характер, и чрез какви конкретни механизми може да се осигури дългосрочно сътрудничество с чуждестранните компании.

2) Желателно е да се поясни (аргументира) случая, при който е възможно „... развитието на служителите на доставчика в йерархията на компанията-клиент“ (стр. 85) при **външния модел на управление** на изнасянето на дейности. Ситуацията е напълно обяснима за вътрешния модел и често се практикува от транснационалните компании-майки.

3) Какво е мнението на дисертантката относно промените в бизнес средата след 2007 г., свързани с – (1) пълноправното членство на България в ЕС; (2) глобалната икономическа криза – по отношение на изнасянето на бизнес дейности към български организации-доставчици?

VI. Заключение

На базата на гореизложените преценки относно представения дисертационен труд считам, че са изпълнени изискванията на ЗРАСРБ (чл.6 ал.3), Правилника за приложение на ЗРАСРБ (чл.27) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (чл.66) относно получаването на образователната и научна степен “доктор”. Давам **положителна оценка** на дисертационния труд, като предлагам на научното жури да присъди на Христина Иванова Стоянова образователна и научна степен “доктор” по ПН 3.7 «Администрация и управление», научна специалност “Социално управление”.

29.09.2017 г.

Гр. София

Рецензент:

/ проф. д-р Матилда Александрова /